

Deelstroomgebiedsvisies

Ontwikkeling van een beoordelingsmethodiek aan de hand van het deelstroomgebied "Overijsselse Vecht/Zwarte Water"

Jos Boomaerts
Hans Bulthuis
Thamar Kok

landbouw, natuurbeheer
en visserij

© 2002 Expertisecentrum LNV, Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

Rapport EC-LNV nr. 2002/090
Ede/Wageningen

Teksten mogen alleen worden overgenomen met bronvermelding.

Deze uitgave kan schriftelijk of per e-mail worden besteld bij het Expertisecentrum LNV onder vermelding van code 2002/090 en het aantal exemplaren.

Oplage 150 exemplaren

Samenstelling Jos Boomaerts, Hans Bulthuis, Tamar Kok

Druk Ministerie van LNV, directie IFA/Bedrijfsuitgeverij

Productie Expertisecentrum LNV
Bedrijfsvoering/Vormgeving en Presentatie
Bezoekadres : Galvanistraat 7
Postadres : Postbus 482, 6710 BL Ede
Telefoon : 0318 671400
Fax : 0318 671473
E-mail : Balie@eclnv.agro.nl

Voorwoord

In opdracht van de directies Oost en Noord van LNV heeft het Expertisecentrum LNV een methode ontwikkeld waarmee systematisch de aandachtspunten in beeld worden gebracht die voor LNV van belang zijn bij deelstroomgebiedsvisies. Het resultaat is een checklist met de belangrijkste aandachtspunten voor het beschouwde gebied. De methode gaat uit van een integrale benadering van het gebied vanuit verschillende beleidsdoelen en actoren.

In het kabinetsstandpunt over waterbeleid in de 21e eeuw constateert het kabinet dat voor de aanpak van veiligheid en wateroverlast het Rijk, de provincies, waterschappen en gemeenten samen verantwoordelijk zijn. In het Nationaal bestuursakkoord Water dat in 2002 afgesloten zal worden leggen de betrokkenen de gezamenlijke taakstelling bij deze verantwoordelijkheid vast. De watervisies voor de regionale watersystemen dragen bij aan de invulling van deze taakstelling.

Deze watervisies, ofwel deelstroomgebiedsvisies, hebben invloed op de inrichting en ontwikkeling van het landelijk gebied. LNV heeft er in haar rol als coördinator van het landelijk gebied dan ook belang bij dat zij de belangrijkste aandachtspunten m.b.t. de deelstroomgebiedsvisie voor een gebied kan inbrengen. De methodiek faciliteert het proces van afstemming met de provincie als regisseur van de deelstroomgebiedsvisies.

Drs. R.P. van Brouwershaven
Directeur Expertisecentrum LNV

Inhoudsopgave

1	Inleiding	7
1.1	Aanleiding	7
1.2	Probleem en doelstelling	7
1.3	Resultaat van het project	8
1.4	Werkwijze en Leeswijzer	8
2	Identificatie van beleidsdoelen	11
2.1	Algemeen	11
2.2	LNV doelen en overige doelen	11
2.3	Stap 1 tot en met 6 voor de pilot van het deelstroomgebied Overijsselse Vecht/Zwarte Water	12
2.4	Conclusie	13
3	Criteria, afweging en confrontatie van doelen	15
3.1	Algemeen	15
3.2	Stap 7,8 en 9: Afwegingskader van beleidsdoelen	15
3.3	Conclusie	17
4	Knelpunten- en kanskaart voor het deelstroomgebied Overijsselse Vecht/Zwarte Water	19
4.1	Algemeen	19
4.2	Confrontatie van doelen	19
4.2.1	Het invullen van de confrontatiematrix en het opstellen van de kansen- en knelpuntenkaart	19
4.2.2	Stap 10 a: Knelpuntenkaart: de rode kaart voor het deelstroomgebied Overijsselse Vecht/Zwarte Water	20
4.2.3	Stap 11 a: Het formuleren van aandachtspunten volgend uit de rode kaart voor het deelstroomgebied Overijsselse Vecht/Zwarte Water	20
4.2.4	Stap 10 b: Mogelijkheden in het deelstroomgebied Overijsselse Vecht/Zwarte Water: de groene kaart	21
4.2.5	Stap 11 b: Het formuleren van aandachtspunten volgend uit de groene kaart voor het deelstroomgebied Overijsselse Vecht/Zwarte Water.	21

4.3	Stap 12: Toetsen van de rode en groene kaart door inbreng van gebiedskennis	21
4.3.1	Knelpunten deelstroomgebied Overijsselse Vecht/Zwarte Water vanuit interviews met LNV regiodirectie Oost	22
4.3.2	Aandachtspunten vanuit interviews	22
4.4	Vergelijking aandachtspunten uit de confrontatiematrix en uit de interviews	23
4.4.1	Stap 13: Indicatieve checklist uit de pilot voor het deelstroomgebied Overijsselse Vecht/Zwarte Water	23
4.5	Conclusie	24
5	Het stappenplan	27
5.1	De stappen in de methodiek	27
6	Conclusies en aanbevelingen	31
6.1	Conclusies	31
6.2	Aanbevelingen en discussie	31
7	Literatuur	33
	Bijlagen	35

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Anders omgaan met water zo luidt de titel van het kabinetsstandpunt over het waterbeleid in de 21e eeuw. Een omslag in het waterbeleid en in het denken over water acht het kabinet noodzakelijk. Eén van de onderdelen van een ander waterbeleid vormen een aantal taakstellende afspraken tussen verschillende bestuurslagen. Het kabinet wil dit vormgeven door het sluiten van een Nationaal Bestuursakkoord Water in 2002. In dit akkoord leggen het Rijk, de provincies, waterschappen en gemeenten de gezamenlijke taakstelling vast. Voor de regionale watersystemen moeten door de provincies, waterschappen en gemeenten uiterlijk in 2002 watervisies worden opgesteld. De provincies hebben de regie bij dit proces. In totaal worden voor heel Nederland 17 deelstroomgebiedsvisies geformuleerd. Uit de watervisies vloeien uitvoeringsprogramma's voort. Deze dragen bij aan de invulling van het bestuursakkoord.

De uitvoeringsprogramma's en bijgaande maatregelen hebben in meer of mindere mate invloed op ontwikkelingen in het landelijk gebied. In deze zin heeft LNV in haar rol als coördinator van het landelijk gebied te maken met de watervisies. Het is daarbij van belang dat de watervisies aansluiten bij het te ontwikkelen LNV-beleid in de gebieden. Hiervoor is overleg en afstemming met de provincies als regisseur van de watervisies noodzakelijk. Voor LNV verzorgen de regiodirecties deze inbreng en afstemming met de provincies.

1.2 Probleem en doelstelling

In de deelstroomgebiedsvisies worden afspraken opgenomen over de globale wateropgaven en hydrologische taakstellingen op basis van huidige inzichten. De globale wateropgaven hebben betrekking op een adequate aanpak van veiligheid en wateroverlast. Het kabinet geeft aan dat hiervoor een goede mix van ruimtelijke en technische maatregelen noodzakelijk is. Het nieuwe omgaan met water met ruimte voor water als uitgangspunt en water als leidend principe bij de inrichting van een gebied heeft consequenties die ook LNV aangaan.

Voor LNV is het dan ook van belang om de juiste aandachtspunten bij de discussie over deelstroomgebiedsvisies boven water te krijgen. Op zo'n manier dat integratie van LNV beleidsdoelen in de watervisies mogelijk wordt en daarmee in het uiteindelijke waterbeheer in het landelijk gebied. Tot dusver is er nog onvoldoende zicht op de aandachtspunten die voor LNV van belang zijn in de discussie voor de deelstroomgebiedsvisies. Deze aandachtspunten moeten bekend zijn voordat hierover een goede afstemming en overleg met de provincies kan plaatsvinden. In opdracht van de regiodirecties Noord en Oost van LNV is daarom voorliggende studie uitgevoerd.

De centrale vraag was: op welke wijze kan LNV systematisch de belangrijke aandachtspunten voor inhoudelijke inbreng in deelstroomgebiedsvisies opstellen in een indicatieve checklist?

De doelstelling van dit project is te komen tot:
Een methodiek voor het systematisch opstellen van een kwalitatieve checklist voor de inhoudelijke inbreng van LNV bij de deelstroomgebiedsvisies.

1.3 Resultaat van het project

Het resultaat van dit project is tweeledig:

- ?? Ontwikkelen van een methodiek voor het opstellen van een indicatieve checklist voor de inhoudelijke inbreng van LNV bij de deelstroomgebiedsvisies.
- ?? Een indicatieve checklist met aandachtspunten die volgt uit de methodiek en specifiek voor een deelstroomgebied geldt.

De studie van het deelstroomgebied Overijsselse Vecht/Zwarte Water is als pilot gebruikt voor zowel ontwikkeling van de methodiek als de indicatieve checklist voor dit gebied.

De methodiek bestaat uit een stappenplan, waarin beleidsdoelen worden geïnventariseerd, geconfronteerd en afgewogen voor het betreffende gebied. De checklist bevat de specifieke aandachtspunten voor de deelstroomgebiedsvisie van de Overijsselse Vecht/Zwarte Water. De checklist is een hulpmiddel voor de inbreng van LNV in het overleg met de provincie.

1.4 Werkwijze en Leeswijzer

In dit rapport zijn een aantal stappen beschreven die leiden tot de methodiek en indicatieve checklist voor het deelstroomgebied Overijsselse Vecht/Zwarte Water. Na dit inleidende hoofdstuk met probleemstelling, doelstelling en resultaat van het project, volgt in:

- Hoofdstuk 2   Stap 1 tot en met 6: **Identificatie van beleidsdoelen.**
Het vaststellen van relevante LNV beleidsdoelen en doelen van de belangrijkste actoren: waterschap, waterwinning en provincie. Als belangrijkste uitgangspunt voor de LNV doelen is gekozen voor de doelen per landschapstype zoals die in het SGR-2 zijn geformuleerd. Per landschapstype zijn voor het deelstroomgebied doelstellingen geïnventariseerd in vier thema's: water, natuur en landschap, landbouw en recreatie. Stap 1 tot en met 6 zijn ter indicatie uitgevoerd voor het deelstroomgebied Overijsselse Vecht/Zwarte Water.
- Hoofdstuk 3   Stap 7, 8 en 9: **Criteria, afweging en confrontatie van doelen.**
Op basis van criteria worden per thema de van belang zijnde doelen bepaald. Vervolgens wordt het belang van de doelen ten opzichte van elkaar aangegeven. Op deze manier vindt prioriteitstelling van de doelen in een gebied plaats.
- Hoofdstuk 4   Stap 10 tot en met 13: **Knelpunten- en kanskaart.**
In hoofdstuk 3 is uitgelegd dat de afweging een essentieel onderdeel van de methodiek vormt. In hoofdstuk 4 is beschreven hoe de confrontatie van de verschillende thema's er uit kan komen te zien. Dit is eveneens ruimtelijk vertaald in een knelpunten- en kanskaart voor het deelstroomgebied Overijsselse Vecht/Zwarte Water. De knelpunten geven aan waar belangrijke aandachtspunten voor LNV liggen en de kansen geven aan waar naar mogelijke functiecombinaties in het gebied kan worden gezocht. De resultaten van deze exercitie zijn vermeld op een indicatieve checklist voor het deelstroomgebied Overijsselse Vecht/Zwarte Water.

Hoofdstuk 5 **Stappenplan.**

De verschillende stappen van de methodiek die in de voorgaande hoofdstukken zijn onderscheiden, zijn in dit hoofdstuk gepresenteerd in een schema.

Hoofdstuk 6 **Conclusies.**

In dit afsluitende hoofdstuk zijn de belangrijkste conclusies en aanbevelingen op een rij gezet.

2 Identificatie van beleidsdoelen

2.1 Algemeen

Allereerst is het van belang de relevante LNV doelen in kaart te brengen. Het gaat hierbij om doelen die een relatie hebben met de inrichting van het landelijk gebied. Maatregelen die voortvloeien uit de watervisie hebben namelijk mogelijk ook invloed op de inrichting. Relevante doelen zijn algemene LNV doelen maar daarnaast moet voor meer specifieke gebiedsdoelen ingezoomd worden op het betreffende deelstroomgebied. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de daarbij gevolgde werkwijze en de gebruikte bronnen.

2.2 LNV doelen en overige doelen

Het SGR-2 is gebruikt als leidraad voor het inventariseren van de relevante LNV doelen. De belangrijkste LNV doelen op het gebied van de inrichting van het landelijk gebied in relatie tot water zijn overgenomen uit hoofdstuk 3 van het SGR-2.

De rode draad in het SGR-2 wordt gevormd door de 9 landschapstypen. Voor elk van deze landschapstypen zijn specifieke doelen en randvoorwaarden geformuleerd. In de methodiek zijn daarom ook de landschapstypen en bijbehorende doelen als basis gebruikt. Deze doelen worden vervolgens weergegeven op een basiskaart (onderlegger).

Dit uitgangspunt is verwerkt in de volgende stappen in de methodiek:

Stap 1:

De basiskaart uit het SGR-2 met landschapstypen, gebaseerd op fysisch geografische regio's en bijbehorende doelen.

In hoofdstuk 3 van het SGR-2 worden 4 thema's genoemd: Landschap, Natuur, Landbouw en Recreatie. In dit hoofdstuk van het SGR-2 worden deze thema's in relatie tot water bekeken. De bij de deze thema's geformuleerde doelen zijn afhankelijk van de verschillende landschapstypen. Voor elk landschapstype worden voor elk thema verschillende doelen gevonden.

De volgende stap is daarom:

Stap 2:

Het voor de verschillende landschapstypen formuleren van bijbehorende thematische doelen en deze op kaart zetten.

Stap 3:

Vaststellen van de landschapstypen per deelstroomgebied.

Voor elk deelstroomgebied worden nu thematische kaarten gemaakt. Er is voor gekozen om de thema's Natuur en Landschap in één thematische kaart samen te voegen. Daarnaast is als thematische kaart een algemene kaart water gemaakt. Afhankelijk van het landschapstype zijn voor elk van deze thema's doelen geformuleerd.

Het resultaat van deze stap is:

Stap 4:

Het geografisch vastleggen van de doelen per deelstroomgebied onderverdeeld in vier thematische kaarten:

- ?? Natuur en Landschap
- ?? Landbouw
- ?? Recreatie
- ?? Water

De methodiek gaat uit van de doelen die in het SGR-2 zijn geformuleerd. Voor de volledigheid worden de thematische kaarten aangevuld met geografische gegevens van overige LNV beleidsdoelen.

Stap 5:

Aanvullen van thematische kaarten met overige LNV beleidsdoelstellingen.

De provincies zijn verantwoordelijk voor het opstellen van de deelstroomgebiedsvisies en vanuit dit gezichtspunt is het van belang de provinciale doelen mee te nemen. Daarnaast spelen in een bepaald gebied overige rijksdoelen en doelen van overige actoren, bijvoorbeeld waterschappen.

De niet LNV doelstellingen zijn overgenomen uit streekplannen en de nota Waterbeleid 21^e eeuw. De themakaarten worden met deze doelen aangevuld.

Stap 6:

Aanvullen van de thematische kaarten met de overige niet LNV beleidsdoelstellingen.

2.3 Stap 1 tot en met 6 voor de pilot van het deelstroomgebied Overijsselse Vecht/Zwarte Water

Voor het deelstroomgebied Overijsselse Vecht/Zwarte Water zijn van de relevante doelen 4 thematische werkkaarten gemaakt. Deze kaarten zijn als schets in de bijlage opgenomen.

De deelstroomgebiedsgrenzen volgen uit het basisrapport van WB21 en zijn eveneens opgenomen in het SGR-2. In tabel 1 is aangegeven welke landschapstypen en daarvan afgeleide doelstellingen betrekking hebben op het deelstroomgebied van de Overijsselse Vecht/Zwarte Water.

Tabel 1 Landschapstypen en afgeleide doelstellingen voor het deelstroomgebied Overijsselse Vecht/Zwarte Water

Landschapstype	Doelstellingen en randvoorwaarden (Themakaart deelstroomgebied Overijsselse Vecht/Zwarte Water)
Zandgebied inclusief hoogveen-ontginningsgebied	?? Vergroting <u>water</u> berging ?? Verbetering <u>natuur</u> langs beken ?? Verbetering milieucondities grote eenheden <u>natuur</u> ?? Vermindering milieubelasting door <u>landbouw</u> ?? Verbetering ruimtelijke inrichting van het <u>watersysteem</u> ?? Langer vasthouden van <u>water</u> *)
Rivieren-gebied (binnendijks)	?? Langer vasthouden van <u>water</u> ?? Vergroting <u>water</u> berging in combinatie met nieuwe natte <u>natuur</u> ?? Vermindering milieubelasting door <u>landbouw</u>
Laagveen Gebied	?? Instandhouding (open veenweidel <u>andschap</u>) vermindering inklinking veen ?? Uitbreiding natte <u>natuur</u> (en combinatie met <u>recreatie</u>) ?? Vergroting <u>water</u> berging ?? Reductie doorspoelbeheer <u>water</u> door emissiereductie en terugdringen brakke kwel ?? Vermindering milieubelasting door <u>landbouw</u>

Bron: SGR-2, 2001

*) Aanvulling EC LNV

De doelen die in het deelstroomgebied van de Overijsselse Vecht/Zwarte Water voorkomen hebben betrekking op de vier landschapstypen die daar te onderscheiden zijn. Het grootste deel bestaat uit zandgebied, daarnaast zijn er ook de landschapstypen: laagveengebied, rivierengebied en hoogveenontginningsgebied. Deze landschapstypen zijn op een werkkaart aangegeven (zie bijlage).

Daarnaast zijn er doelen uit het Streekplan 2000+ van de provincie Overijssel en de Stedelijke ontwikkelingsmogelijkheden en het Waterbeheersplan van het waterschap Regge en Dinkel.

De doelstellingen zijn weergegeven op de thematische kaarten (zie bijlage).

2.4 Conclusie

In dit hoofdstuk is met behulp van opeenvolgende stappen duidelijk gemaakt hoe de inventarisatie van voor LNV relevante doelen plaatsvindt. De landschapstypen van het SGR 2 vormen de basis. Voor een deelstroomgebied wordt per aanwezig landschapstype nagegaan welke doelen voor de thema's water, natuur en landschap, recreatie en landbouw gelden. Zodoende ontstaat een doelenlijst die aangevuld wordt met andere LNV doelen en overige beleidsdoelen die voor het betreffende deelstroomgebied vastgesteld zijn.

Uit deze inventarisatie van doelen worden nog niet de belangrijkste aandachtspunten bij beoordeling van de deelstroomgebiedsvisies duidelijk. Deze aandachtspunten volgen uit de afweging van deze doelen die in het volgende hoofdstuk aan de orde komt.

3 Criteria, afweging en confrontatie van doelen

3.1 Algemeen

In het vorige hoofdstuk heeft een inventarisatie van relevante beleidsdoelen plaatsgevonden. Als deze doelen op kaart worden gebracht blijkt dat op bepaalde locaties een veelheid van doelen samenkomen. Deze doelen kunnen elkaar versterken of conflicteren met elkaar. Voor LNV is het van belang zich te realiseren welke doelen zij echt belangrijk vindt. In overleg met de provincies zijn dit de doelen die LNV in de waterschies terug wil zien komen.

De prioritering van de doelen is de uitkomst van het afwegingskader. In de methodiek vormt dit afwegingskader een essentiële stap om tot de uiteindelijke aandachtspunten te komen. In dit hoofdstuk wordt de afweging geformuleerd en worden voorbeelden van criteria genoemd.

3.2 Stap 7,8 en 9: Afwegingskader van beleidsdoelen

Het afwegingskader bestaat uit drie stappen:

Stap 7:

Het vaststellen van een set criteria, waarmee relevante doelen geselecteerd worden:

- vanuit LNV kader;
- op gebiedsniveau.

Stap 8:

Het afwegen van de belangen van de geselecteerde doelen ten opzichte van elkaar;

Stap 9:

Het beoordelen van de confrontatie van de verschillende doelen; versterken deze elkaar of werken deze elkaar tegen. Het resultaat wordt in een matrix samengevat.

In stap 7 is het vaststellen van criteria een keuzeprocess afhankelijk van bijvoorbeeld thema's die belangrijk worden gevonden en waarop de doelen worden beoordeeld. De keuze voor een set criteria kan bepaalde doelen uitsluiten. Op deze manier vindt er een selectie van de doelen die uit de inventarisatie naar voren zijn gekomen plaats. Een voorbeeld van een set algemene criteria is:

- ?? economie;
- ?? duurzaamheid;
- ?? ecologie;
- ?? veiligheid.

Een dergelijke set wordt aangescherpt voor het gebiedsniveau, bijvoorbeeld met:

- Grondgebruiksfuncties: Het gaat hierbij om de mate waarin doelen aansluiten bij technisch fysisch uitgangspunten bijv. bodemgebruik en bodemgesteldheid, waterpeil, hoogteligging (Dit criterium is o.a. in het rapport Blauwdruk gebruikt van Grontmij en Alterra, 2000):
- ?? Veiligheid en Natuurlijkheid: Fysisch geografische geschiktheid voor natuur- en waterfuncties. Dit criterium is bijvoorbeeld van belang als de geschiktheid van een gebied voor waterfuncties zoals berging en vasthouden worden beschouwd. Uitgangspunten zijn dan o.a.: hoogteligging, grondwaterstand, grondwaterstromingen (WB21). Maar ook : ecologische criteria, sluit de beoogde ontwikkeling van natuur aan bij de eisen van het watersysteem en de ecologische potenties van het gebied .
- ?? Sociaal economische structuur: Van belang bijvoorbeeld voor de beoordeling van geschiktheid van een gebied voor tal van activiteiten, bijv. bedrijventerreinen, duurzame landbouw en hun bijdrage aan de lokale economie. Karakteristiek van het gebied: bijv. bij de afweging van geschiktheid voor realisatie van landschapsdoelen, natuurdoelen of het beoordelen van functies op streekeigenheid. Verstoring, door bijv. geluid, licht, vervuiling etc. Dit criterium kan van belang zijn bij bijv. beoordeling van functiecombinaties bij Vogel- en Habitatrichtlijngebieden
- ?? Beschikbaarheid, bruikbaarheid: van belang bijvoorbeeld bij combinatie van functies (bedrijventerreinen) in waterbergings- en noodoverloopgebieden
- ?? Financiële consequenties: schaderegelingen, kosten van aanpassing of verplaatsing van functies

Deze criteria zijn nog niet vastgesteld, en daarnaast is deze lijst niet uitputtend zij dient slechts als voorzet.

Er is sprake van verschillende niveaus voor de criteria: van hoofdlijnen uit de LNV beleidsdoelen tot gedetailleerd met betrekking tot sterkten en zwakten van een specifiek gebied. Dit leidt in feite tot ingrediënten van een visie met wat LNV belangrijk vindt voor het gebied.

Deze set criteria en de doelstellingen die hier mee samenhangen wordt geplaatst binnen het kader van WB –21 doelstellingen en de doelstellingen van de actoren provincie en waterschap. Er is een relatie tussen de criteria en de rol en positie die LNV kiest t.o.v. deelstroomgebiedsviesies. Deze rol richt zich op de hoofdlijnen van beleid en afwegingen op hoofdlijnen, met name kwalitatief geformuleerde criteria op hoofdlijnen zijn dan van belang. Afstemming en overleg binnen dit kader is noodzakelijk voor de realisatie van LNV doelstellingen.

Afhankelijk van de kenmerken van een gebied zal dit zich voor verwezenlijking van bepaalde LNV doelen meer lenen dan voor andere, evenzo zal een gebied zich specifiek voor bepaalde WB21 doelen beter lenen. De win-win situatie ligt in deze afstemming van doelen. Het daarmee voor LNV van belang zich een beeld te vormen van de kansen voor LNV beleidsdoelen in een gebied, afhankelijk van gebiedsspecifieke factoren en afhankelijk van de gebiedsspecifieke WB –21 doelen. De integratie van beleidsdoelen is tevens een doelstelling in de concentratiegebieden landbouw. Deze gebieden vallen onder de reconstructiewet en worden ook wel reconstructiegebieden genoemd.

Stap 8 bevat de tweede opgave: het afwegen van de doelstellingen onderling. Het gaat hierbij om het bepalen van het belang van de doelstellingen ten opzichte van elkaar door de afzonderlijke doelstellingen een wegingsfactor te geven. Het toekennen van het belang aan de verschillende doelstellingen gebeurt in een intern afstemmingsproces.

In stap 9 komt de derde opgave aan de orde: het beoordelen van de mate waarin de doelstellingen onderling te combineren zijn. Door dit in beeld te brengen in een

matrix (zie bijlage) ontstaat een overzicht van kansen en knelpunten die tussen de doelstellingen bestaan.

3.3 Conclusie

In dit hoofdstuk zijn cruciale stappen in de methodiek naar voren gekomen: het selecteren, afwegen en confronteren van beleidsdoelen in het gebied. Het formuleren van heldere criteria voor deze processen is van belang voor een goede onderbouwing van de kansen- en knelpuntenkaart en de daaruit afgeleide uiteindelijke aandachtspunten voor LNV in de deelstroomgebiedsvisionen. Voor LNV is het belangrijk te komen tot een integrale visie op een gebied, zoals dat ook beoogd wordt in de reconstructiegebieden.

4 Knelpunten- en kansenkaart voor het deelstroomgebied Overijsselse Vecht/Zwarte Water

4.1 Algemeen

In hoofdstuk 2, paragraaf 2.3, is voor de pilot van het deelstroomgebied Overijsselse Vecht/Zwarte Water de stap 1 tot en met 6 doorlopen. Dit leidde tot thematische werkkaarten met de relevante doelen voor het gebied. De in het vorige hoofdstuk genoemde afweging in de stappen 7,8,9 vormen een essentiële fase in de methodiek. Deze stappen zijn echter tijdens de ontwikkeling van de methodiek niet gemaakt door de betrokkenen van het pilotgebied. Wel heeft de projectgroep de onderlinge combinatie van doelen beoordeeld (paragraaf 4.2). Daarnaast is door interviews het belang van doelen verkend (paragraaf 4.3). In paragraaf 4.4. zijn de resultaten van deze 2 sporen met elkaar teruggekoppeld. De aandachtspunten die uiteindelijk in paragraaf 4.5. in dit hoofdstuk naar voren komen hebben dan ook geen definitief karakter. Hiervoor is eerst via interne afstemming een afweging van doelen door de Regiodirectie nodig.

4.2 Confrontatie van doelen

In de ontwikkeling van de methodiek zijn alle voor het deelstroomgebied Overijsselse Vecht/Zwarte Water gevonden relevante doelen meegenomen. (stap 1 tot en met 6 van de methodiek) Er heeft in stap 7 en 8 geen nadere selectie of afweging van deze doelen plaatsgevonden. Daarom zijn voor het verder ontwikkelen van de methodiek deze stappen fictief uitgewerkt waarbij alle voor het gebied gevonden relevante doelstellingen zijn meegenomen en als gelijkwaardig beschouwd. De doelen zijn in stap 9 in een matrix tegen elkaar uitgezet, de zogeheten confrontatie van doelen (zie tabel, bijlage). Met het oog op het identificeren van kansrijke combinaties van doelen is vervolgens per doelcombinatie een inschatting gemaakt van de mogelijkheden: ze versterken elkaar, sluiten elkaar uit, zijn na aanpassing te combineren, of een combinatie is niet waarschijnlijk. Deze mogelijkheden corresponderen in de matrix met verschillende kleuren.

In stap 10 worden de gegevens uit de matrix omgezet in twee kaarten, op de groene kaart staan gebieden met mogelijkheden en op de rode kaart staan knelpuntgebieden voor het realiseren van LNV doelen aangegeven. Deze stap wordt besproken in paragraaf 4.2.2 en 4.2.3.

4.2.1 Het invullen van de confrontatiematrix en het opstellen van de kansen- en knelpuntenkaart

Het invullen van de matrix is een subjectief gegeven en voor een consequente afweging is een helder kader nodig met duidelijke criteria. Het invullen van de confrontatiematrix is in dit project bedoeld als voorbeeld. In dit stadium zijn geen duidelijke criteria geformuleerd en gebruikt. Wel zijn er een aantal impliciete aannames gedaan.

- ?? Een voorbeeld is de waterrecreatie die op een aantal plaatsen de realisatie van landelijke natuurdoelen uitsluit, maar waarvan wel is verondersteld dat deze na aanpassing ook realisatie van de Vogel-en Habitatrichtlijngebieden mogelijk maakt in hetzelfde gebied. Impliciet is hier uitgegaan van een criterium : verstoring door geluid , waarvan is aangenomen dat deze te beperken is. De aquatische natuurdoelen zijn in dit verband beschouwd als niet verenigbaar met waterrecreatie omdat mechanische schade door bijv golfslag van boten en vervuiling van het milieu door recreatieactiviteiten de benodigde randvoorwaarden voor realisatie aantasten.
- ?? Impliciet is als vertrekpunt genomen dat doelen zoveel mogelijk worden gecombineerd op dezelfde plaats, dus dat er sprake is van functiecombinaties.
- ?? De keuze is gemaakt om de waterdoelstellingen vanuit WB21 leidend te laten zijn, zodat bijvoorbeeld in de noodoverloopgebieden een projectvestigingslocatie niet zondermeer mogelijk is. Zo lijkt eveneens de ontwikkeling van nieuwe natte natuur langs de rivieren in conflict met de duurzame landbouw, vanuit het criterium: "verbreding van functies en ontwikkeling van maatschappelijke diensten" is geoordeeld dat deze doelen na aanpassing van de functie landbouw zijn te combineren: een geel blokje.

4.2.2 Stap 10 a: Knelpuntenkaart: de rode kaart voor het deelstroomgebied Overijsselse Vecht/Zwarte Water

Vanuit de confrontatiematrix is eerst een knelpuntenkaart vervaardigd. Hiervoor is bepaald waar de doelen die horen bij de rode en blauwe hokjes uit de matrix gelokaliseerd zijn. Zodoende ontstaat de rode kaart. Deze kaart is in de bijlage als schets opgenomen. Deze weerspiegelt de locaties waar doelen elkaar tegenwerken dan wel waar een combinatie niet waarschijnlijk is. De locatie van doelen blijft globaal en dient hier ter illustratie van het proces

De beoordeling die de kleur van de hokjes bepaald is essentieel. Alleen de hokjes die uit de beoordeling als rood of blauw zijn aangemerkt komen terug op de rode kaart.

Het blijkt dat zich vermeende conflicterende doelen voordoen: rode en blauwe hokjes uit de matrix die in het gebied elkaar geografisch niet overlappen. Een voorbeeld is de in de matrix veronderstelde interactie tussen Belvédèregebieden en zoeklocaties voor Agrarische Bedrijventerreinen (ABT) en projectlocaties, die zich om deze reden niet voor doet in het gebied .

4.2.3 Stap 11 a: Het formuleren van aandachtspunten volgend uit de rode kaart voor het deelstroomgebied Overijsselse Vecht/Zwarte Water

Uit de rode kaart springen een aantal gebieden naar voren die extra aandacht vragen:

- ?? Het laagveengebied bij Kampen; Hier komen conflicterende doelen samen van al de vier thema's: water, recreatie, natuur en landschap, en landbouw.
- ?? Opvallend is dat juist de vanuit landbouw gedefinieerde gebieden: concentratiegebied, zoeklocatie voor ABT en projectlocatie niet grondgebonden veehouderij tevens de omlijning vormen van het gebied waarbinnen zich de met elkaar conflicterende doelen voordoen!
  - De conflicten zijn met name toe te schrijven aan:
    - ~~///~~ natuur en recreatie;
    - ~~///~~ landbouw en recreatie;
    - ~~///~~ natuur en landbouw.
  - Opvallend is dat recreatie en landbouw voor natuur dezelfde conflicten veroorzaken.
  - De conflicten tussen landbouw en natuur betreffen de harde vastgestelde natuur en landschapsdoelstellingen en zijn sterk verspreid over het gebied aanwezig.
  - De conflicten tussen landbouw en recreatie zijn vrij omvangrijk en betreffen bijna alle recreatiedoelen.
- ?? Het NO – deel (veenkolonien) is een gebied waar weinig doelen liggen en tevens weinig conflicten tussen deze doelen optreden.
- ?? Het schaalniveau waarop de interacties tussen doelstellingen in het gebied optreden is voor de doelstellingen verschillend. Bijvoorbeeld projectlocaties en

waterwinpunten zijn erg lokaal van aard, het gaat dan in detail om de omgeving van een dergelijke doelstelling. Een concentratiegebied daarentegen is groot en heeft globaal gezien interacties met vele andere doelstellingen. Door de grootte van het gebied is het echter mogelijk in bepaalde gevallen op lokaal niveau een ruimtelijke scheiding in functies te bereiken.

4.2.4 Stap 10 b: Mogelijkheden in het deelstroomgebied Overijsselse Vecht/Zwarte Water: de groene kaart

De "Groene kaart" is de contramale van de rode kaart. Hierop staan de locaties waar de doelen elkaar versterken dan wel na aanpassing te combineren zijn. De groene kaart ontstaat ook door de groene en gele hokjes uit de matrix geografisch te lokaliseren.

De "witte vlekken op de groene kaart zijn die plaatsen waar veel doelstellingen op een gebied liggen en die op de rode kaart als conflicterend zijn aangemerkt. De groene kaart is in de bijlage als schets opgenomen

4.2.5 Stap 11 b: Het formuleren van aandachtspunten volgend uit de groene kaart voor het deelstroomgebied Overijsselse Vecht/Zwarte Water.

Evenals uit de rode kaart komen ook uit de groene kaart een aantal opvallende gebieden naar voren:

- ?? In het groene gebied in het Noordoosten van het deelstroomgebied Overijsselse Vecht/Zwarte Water liggen ruimtelijke mogelijkheden voor zowel landbouw, recreatie, water- en natuurdoelen. Dit sluit aan bij de suggestie die vanuit de rode kaart voor dit gebied is gedaan, namelijk dit gebied betrekken bij de ruimtelijke oplossing voor het overige deel van het deelstroomgebied Overijsselse Vecht/Zwarte Water.
- ?? Op de "witte vlekken" op de groene kaart ontstaan pas mogelijkheden als op basis van afweging en afstemming een prioritering van doelen wordt gemaakt. Hiervoor is een helder afwegingskader met duidelijke criteria aan de orde
- ?? Verspreid tussen al deze witte gebieden (rood op de rode kaart) liggen op de groene kaart diverse gebieden waar zowel water, natuur als landbouw doelen mogelijk zijn, zij het dat dit voor de landbouw veelal zal betekenen dat functieaanpassing dient plaats te vinden naar vermindering van milieubelasting en het uitvoeren van groene diensten. In het Belvédère gebied in Twente (tevens Vogel- en Habitatrichtlijngebied, is bij uitstek de mogelijkheid van realisatie van natuur- en landschapsdoelen aanwezig, wanneer landbouw een andere richting opgaat.
- ?? Op de groene kaart is duidelijk te zien dat van een aantal doelen, bijv. recreatie in natuur en landschap en de robuuste verbindingen een versnippering optreedt als gevolg van de veelheid aan doelen op de rode kaart (interactie van doelen die leidt tot conflicten, tegenstrijdige eisen voor realisatie).

4.3 Stap 12: Toetsen van de rode en groene kaart door inbreng van gebiedskennis

De aandachtspunten die volgen uit de kaarten gemaakt op basis van de confrontatiematrix worden verder aangescherpt door gebruik te maken van gebiedsspecifieke kennis. Afhankelijk van de kwaliteiten van een gebied kan een kans worden geformuleerd door te kiezen voor een ruimtelijke oplossing of een aanpassing in functie.

Het is zeer wel mogelijk dat het resultaat van stap 9, de rode en groene kaart voor het gebied met resp. knelpunten en kansen een herziening van de selectie, afweging en beoordeling van doelen vraagt. Dit noopt tot een terugkoppeling naar stap 7 in de methodiek (zie paragraaf 3.2). Op deze manier ontstaat een iteratief proces met als doel een rode en groene kaart waarover overeenstemming is bereikt en een solide basis vormt voor de beoordeling en afstemming m.b.t. deelstroomgebiedsvisies. Stap 12 is in deze methodiek eveneens een cruciale stap.

In dit project is kennis over het gebied geraadpleegd. Hiervoor zijn een aantal gesprekken met medewerkers van de Regiodirectie Oost gevoerd. De gesprekken hebben echter niet plaatsgevonden aan de hand van de kaarten die uit de confrontatiematrix zijn ontstaan.

4.3.1 Knelpunten deelstroomgebied Overijsselse Vecht/Zwarte Water vanuit interviews met LNV regiodirectie Oost

Een integrale benadering van de mogelijkheden van het gebied vanuit de doelen van LNV en de gewenste situatie is de basis voor oplossingen en het opsporen van mogelijkheden, als vertrekpunt voor de afstemming met externe partijen.

Bij het inventariseren van de kansen en knelpunten in het gebied, vanuit de gebiedsspecifieke kennis valt op dat er vanuit de Regiodirectie veel aandacht wordt besteed aan de knelpunten in het gebied.

De knelpunten die uit de gesprekken met de regiodirectie Oost naar voren komen:

- ?? Kleinschaligheid;
- ?? geaccidenteerd terrein;
- ?? waterwinning;
- ?? verwevenheid van functies;
- ?? wederzijdse beïnvloeding van gebieden door kwelstromen;
- ?? vrijwilligheid : vrijblijvendheid;
- ?? noodzaak tot deelname van gehele gebieden i.p.v. gebiedsdelen voor het bereiken van doelen;
- ?? stedelijke ontwikkeling;
- ?? gebrek aan (economisch) perspectief voor partners LNV: GLTO, gemeenten, provincie, landgoedeigenaren (Vecht).

Als belangrijke factor geldt het ontbreken van een instrumentarium om de realisatie van beleidsdoelen te faciliteren. Hieraan voorafgaand vraagt de afstemming over doelen zowel intern als extern aandacht.

4.3.2 Aandachtspunten vanuit interviews

Een aantal voorlopige aandachtspunten voor het gebied waaraan vanuit LNV belang wordt gehecht zijn uit de gesprekken met de regiodirectie aangegeven:

- ?? Verbetering van de waterkwaliteit met het oog op verbetering en ontwikkeling van natte natuur langs de Overijsselse Vecht.
- ?? Het vasthouden van water in het Salland om daarmee de verdroging in zowel natuur- als landbouwgebieden tegen te gaan.
- ?? Verbeteren van de waterkwaliteit in NO-twente in dienst van herstel en behoud van natte natuur.
- ?? Voorzieningen rond hoogveengebieden met het oog op behoud en herstel.
- ?? Waterbeheer stedenring niet in overeenstemming met natuurdoelen in de omgeving van de stedenring.
- ?? Effecten van recreatievaart op de Dinkel in verband met ontwikkeling van natuur langs de oevers.

Nog geen standpunt vanuit LNV over:

- ?? Afstemming tussen landbouw en waterdiensten, met name in het laagveengebied rond Kampen.
- ?? Verplaatsing drinkwaterwinning in verband met verdroging.

De knelpunten uit de interviews zijn eveneens op een kaartbeeld geschetst (zie bijlage). Deze punten komen naar voren uit een eerste inventarisatie bij de regiodirectie, een nadere interne afstemming is gewenst.

4.4 Vergelijking aandachtspunten uit de confrontatiematrix en uit de interviews

Bij de ontwikkeling van de methodiek zijn twee ingangen gekozen: het construeren van de groene en rode kaart op basis van de matrix en daarnaast zijn er gesprekken gevoerd met de regiodirectie. In de methodiek worden deze twee ingangen aanvullend en iteratief gebruikt. De groene en rode kaart worden voorgelegd aan de regiodirectie waarna op basis van gebiedskennis wordt bepaald of de gekozen invulling van de confrontatiematrix voldoet. Deze wordt desgewenst bijgesteld waarna opnieuw een groene en rode kaart worden gemaakt. Deze procedure is echter bij de ontwikkeling van de methodiek uit de pilot nog niet doorlopen.

In deze paragraaf wordt nu achteraf bekeken wat de overeenkomsten en verschillen tussen de kaart die ontstaat uit de gesprekken en rode en groene kaart zijn. Het doel hiervan is te ontdekken hoe deze elkaar aanvullen en hoe de rode en groene kaart getoetst worden door gebiedskennis.

Overeenkomsten zijn:

- het gebied rondom Kampen wordt door zowel de gesprekken als de kaarten volgend uit de confrontatiematrix gezien als probleemgebied;
- De waterberging rond de IJssel geeft problemen;
- Het herstel van verdroogde gebieden wordt op min of meer de zelfde plekken aangegeven.

Verschillen:

- Uit gesprekken met de regiodirectie komt naar voren dat de ontwatering van het stedelijk gebied problemen oplevert voor de natte natuur, een aspect dat niet teruggevonden wordt door gebruik te maken van de confrontatiematrix.
- Bij de gesprekken met de regiodirectie is gesproken vanuit waterdoelen. Het valt op dat er geen andere LNV doelen worden genoemd zoals bijvoorbeeld locaties voor agrarische bedrijventerreinen.
- Door beide ingangen wordt Salland aangegeven als een probleemgebied, echter vanuit verschillende redenen. Vanuit de regiodirectie wordt aangegeven dat er mogelijkheden voor retentie en vasthouden van water in het zandgebied zijn maar dat de ontwatering van het stedelijk gebied een probleem vormt. Via de confrontatiematrix komen doelen op het vlak van waterwinning, recreatie en natte natuur als tegenstrijdig naar voren.

4.4.1 Stap 13: Indicatieve checklist uit de pilot voor het deelstroomgebied Overijsselse Vecht/Zwarte Water

De checklist bevat de belangrijke aandachtspunten voor LNV bij de beoordeling van de deelstroomgebiedsvisies. De checklist ontstaat uit de rode en groene kaart met knelpunten en mogelijkheden, aangevuld met inbreng van gebiedskennis uit interviews.

Doelen voor recreatie en natuur zijn vaak gekoppeld aan de waterlopen en zorgen daar voor spanning. De waterlopen zijn niet verplaatsbaar, gezocht moet worden naar afstemming van de eisen.

Een zelfde spanning treedt op tussen de waterwinpunten en landbouw en natuur. Opvallend is dat deze haast geheel in het concentratiegebied voorkomen. De lokale situatie rond deze punten (afhankelijk van het intrekgebied) moet worden gezien om te komen tot een juiste keuze van maatregelen. Een alternatief is het verplaatsten van de waterwinpunten.

In het Noordoostelijk gebied liggen weinig doelen en is bovendien sprake van weinig conflicterende doelen. Bij een ruimtelijke oplossing kan het Noord-Oostelijk (veenkoloniaal) gebied worden meegenomen. Voor dit gebied moeten dan nog wel doelstellingen en randvoorwaarden worden opgesteld en is onderscheid nodig in ruimtelijk verplaatsbare en niet verplaatsbare functies en doelen.

Het laagveengebied in de omgeving van Kampen kent een dermate veelheid aan doelen op de rode kaart dat het op de groene kaart niet meer voorkomt. Hier is het bij uitstek van belang te komen tot heldere keuzes. De Vogel- en Habitatrictlijn is een harde doelstelling, combinatie met zowel landbouw als recreatie lijkt niet voor de hand liggend. De projectlocatie voor niet grondgebonden landbouw is te verplaatsen. In de toelichting op de rode kaart is de suggestie gedaan voor een ruimtelijke oplossing door verdeling van het gebied in sectoren voor de afzonderlijke functies. Alternatief is een eenduidige prioritering van een doel voor dit gebied waaraan alle andere doelen onderschikt zijn, dan wel daarop afgestemd zijn. De meest geëigende functie is waterberging en noodoverloop.

Algemeen geldt in deze gebieden dat er landbouwwontwikkelingsmogelijkheden worden aangegeven vanuit het streekplan van de provincie naast een sterke inzet vanuit LNV op natuurontwikkeling en vanuit WB 21 op waterfuncties. Het gehele deelstroomgebied, met uitzondering van het noordelijker veenkoloniale deel, kenmerkt zich door een sterke verwevenheid van landbouw en natuur. De eerste indruk is dat deze conflicterende eisen stellen met betrekking tot het waterbeheer. Verspreid in het gebied zijn verdroogde gebieden waarop het anti-verdrogingsbeleid van de provincie zich richt. Tevens is in het rivierengebied, langs de Overijsselse Vecht een spanning tussen de waterkwaliteit en natte natuur. Het verdient dan ook aanbeveling om vanuit de specifieke gebiedskennis na te gaan waaruit deze spanning en conflicten tussen doelen werkelijk bestaan en waar de mogelijkheden voor realisatie en combinatie van doelen liggen. Het deelstroomgebied heeft juist vanuit de verwevenheid van functies ook een potentieel voor functiecombinaties.

4.5 Conclusie

Bij de ontwikkeling van de methodiek en toepassing op de case voor het deelstroomgebied Overijsselse Vecht/Zwarte Water zijn de volgende conclusies te trekken.

- ?? Als de inschatting en de afstemming hierover intern heeft plaatsgevonden vormen de groene en rode kaart die ontstaan uit de matrix een belangrijk hulpmiddel voor de externe onderhandeling over doelen. De veelheid aan doelen en de daarmee samenhangende mogelijkheid tot interactie tussen de doelen maakt deze exercitie tot een complex geheel. Het belang van een consequente werkwijze is groot.
- ?? De pilot deelstroomgebied Overijsselse Vecht/Zwarte Water onderstreept het belang van de afweging van doelen door LNV. De keuzes die op basis van de afweging worden gemaakt spelen door in het bepalen van de aandachtsgebieden op de kaart.
- ?? Eén van de oplossingsrichtingen ligt in de ruimtelijke verdeling van doelstellingen. De verschillen tussen de subregio's kunnen in ogenschouw worden genomen om zo te komen tot de meest gunstigste koppeling tussen subgebied en doelstellingen. Een andere oplossingsrichting betreft het zoeken naar functiecombinaties in een gebied zelf.
Zo blijkt in de pilot dat tussen de locaties op de rode kaart nog vele locaties met mogelijkheden voor realisatie van meerdere doelstellingen voorkomen. De opgave daarbij is de versnippering in realisatie van deze doelen te beperken of op te heffen.

- ?? Uit vergelijking van de groene en rode kaart worden twee richtingen duidelijk: functiecombinatie in de gebieden op de groene kaart en functieaanpassing in de gebieden op de rode kaart, naast een ruimtelijke oplossing waarbij functies of doelen op de rode kaart worden verplaatst naar de vrije locaties op de groene kaart. Dit kunnen zowel de groene gebieden zijn waar mogelijkheden voor diverse doelen liggen alsook de vrije witte gebieden waar nog geen doelen zijn geprojecteerd, (dus uitgezonderd die gebieden die juist op de rode kaart voorkomen). Een risico van verplaatsen van functies naar de witte gebieden is dat het andere kwaliteiten van deze gebieden aantast, bijvoorbeeld openheid van het landschap.

- ?? Uit de pilot voor het deelstroomgebied Overijsselse Vecht/Zwarte Water is duidelijk geworden dat aandachtspunten in de checklist een belangrijke ruimtelijke component hebben: het gaat erom waar doelen zijn te realiseren.

5 Het stappenplan

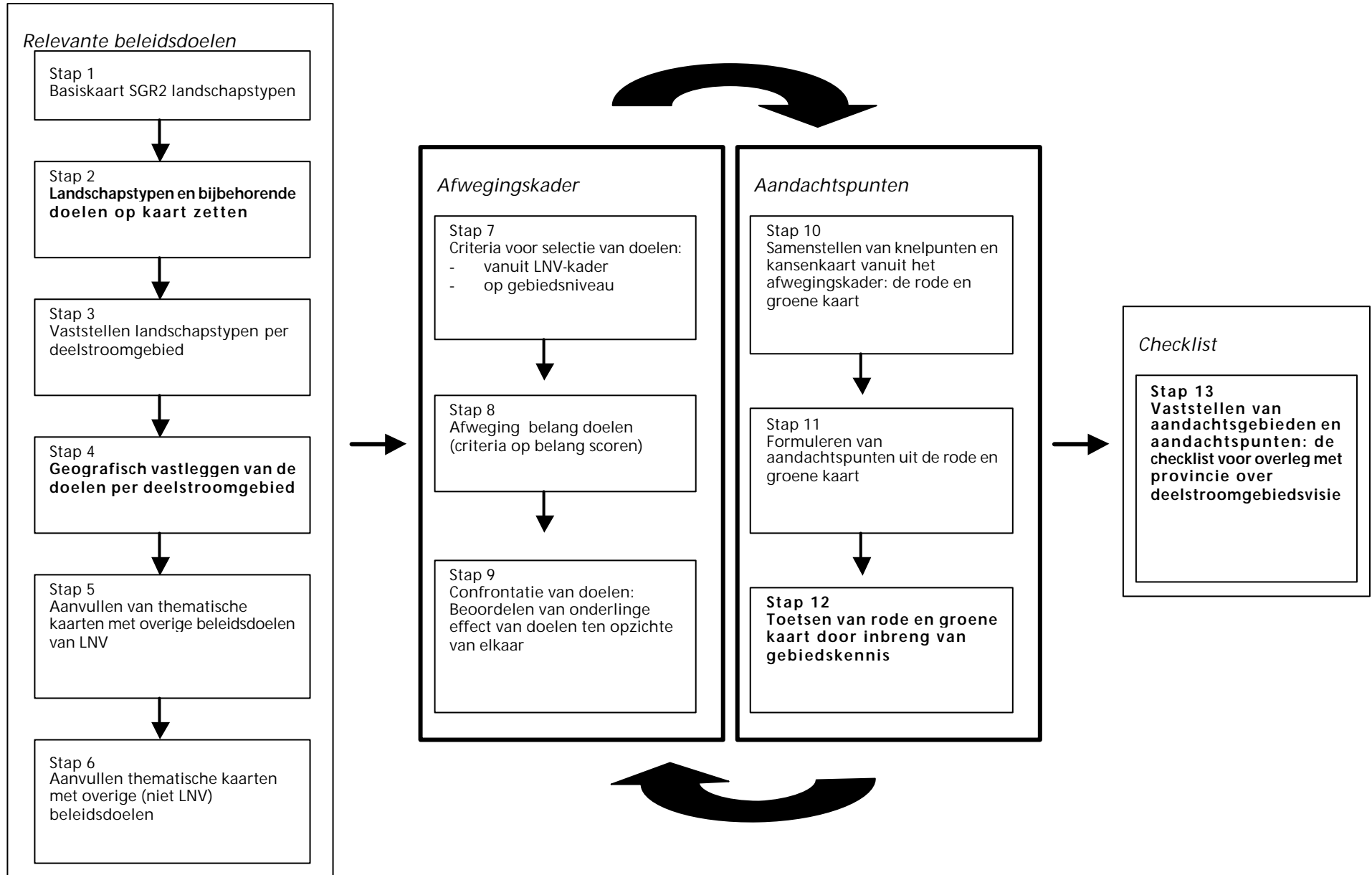
In dit hoofdstuk worden de stappen die zijn doorlopen om te komen tot de checklist voor inbreng in de deelstroomgebiedsvisies schematisch weergegeven. In totaal zijn er in de vorige hoofdstukken 13 stappen onderscheiden die tezamen de methodiek vormen. Globaal bestaat de methodiek uit het identificeren van doelen, het afwegen van die doelen, het opstellen van een knelpunten- en kansenkaart en het daaruit afleiden van een checklist met aandachtspunten en –gebieden in het deelstroomgebied. In de voorgaande hoofdstukken zijn de stappen in de methode afgeleid uit de pilot voor het deelstroomgebied Overijsselse Vecht/Zwarte Water. In dit hoofdstuk worden de stappen in de methodiek meer abstract beschreven met het oog op toepassing voor meerdere deelstroomgebieden.

5.1 De stappen in de methodiek

In onderstaand schema (zie figuur 1) zijn de doorlopen stappen die tezamen de methodiek voor inbreng in de deelstroomgebiedsvisies vormen, weergegeven. Het resultaat is een checklist voor het betreffende stroomgebied. Een aantal stappen wordt iteratief doorlopen, dit is in het schema aangegeven met pijlen. Het gaat om stap 7 tot en met 12, het toetsen van de rode en groene kaart door inbreng van gebiedskennis. Bij herhaald doorlopen van deze stappen ontstaat een zo goed mogelijke afstemming tussen doel en locatie voor de realisatie van het doel in het gebied.

Figuur 1 Methodiek voor LNV-inbreng in deelstroomgebiedsvisie

6 Conclusies en aanbevelingen

6.1 Conclusies

- ?? De in dit project ontwikkelde methodiek is bruikbaar voor het identificeren van de aandachtspunten voor LNV in deelstroomgebiedsvisies.
- ?? Om te komen tot de belangrijke aandachtspunten vanuit LNV is de behoefte aan een afwegingskader voor zowel interne LNV doelen als voor afweging van LNV doelen met externe doelen noodzakelijk.
- ?? Gebleken is dat in de pilot voor het deelstroomgebied Overijsselse Vecht/Zwarte Water het afwegingskader voor doelen nog niet duidelijk is, deze belangrijke stap moet nog worden doorlopen door LNV.
- ?? In de pilot voor het deelstroomgebied Overijsselse Vecht/Zwarte Water is deze afweging globaal uitgevoerd vanuit een fictief afwegingskader. Geconcludeerd kan worden dat hierdoor op de zgn. "Groene kaart" een vernieuwd overzicht van de mogelijkheden ontstaat ten opzichte van de reeds bekende en vaak veel besproken knelpunten in het gebied.
- ?? De "groene kaart" biedt een uitgangspunt voor realisatie van doelen door een ruimtelijke oplossing, de "best passende" combinatie tussen subgebied en doel.
- ?? De SGR2 en overige beleidsdoelen zijn globaal en de diversiteit in gebieden is groot. De methodiek benut deze diversiteit in subgebieden, regio's of streken binnen een deelstroomgebied.
  - ?? Een alternatieve oplossingsrichting betreft het zoeken naar functiecombinaties in een gebied zelf.
  - ?? Beide oplossingsrichtingen worden inzichtelijk door de gehanteerde methodiek

6.2 Aanbevelingen en discussie

Het verdient aanbeveling om op regionaal niveau de integratie en afstemming van beleidsdoelen nader uit te werken vanuit de gebiedskennis b.v. in een workshop bij de regiodirectie. Op deze wijze kan de voorlopige checklist voor het deelstroomgebied Overijsselse Vecht/Zwarte Water worden gecompleteerd vanuit een afwegingskader.

Door het doorlopen van dit proces met verschillende sets criteria en verschillende belangenafweging kan een aantal optionele "groene" en "rode" kaarten ontstaan waardoor inzicht ontstaat in de effecten van keuzes op de mogelijkheden in het gebied. Dat leidt tot nuancering van het beeld van de mogelijkheden in dit gebied.

Door de stappen van de methodiek te doorlopen voor elk in het deelstroomgebied voorkomend landschapstype ontstaat een compleet beeld.

Water stroomt niet uitsluitend binnen de grenzen van het deelstroomgebied. Het verdient aanbeveling de relatie van het beschouwde watersysteem met de overige deelstroomgebieden en het hoofdstroomgebied te leggen, het waterbeheer in deze gebieden zal uiteindelijk op elkaar afgestemd moeten zijn.

Een rol voor de regiodirecties van LNV is de afstemming met regiodirecties waaronder de aangrenzende deelstroomgebieden vallen. Dit betekent eveneens overstijgen van het provinciale niveau in de afstemming tussen deelstroomgebieden. Daarnaast is er sprake van een internationale component in zowel de beschouwing van het deelstroomgebied als de afstemming met aangrenzende deelstroomgebieden en het hoofdstroomgebied. Het verdient aanbeveling na te gaan of dit in de invloedssfeer van LNV ligt, ofwel dat de internationale afstemming de randvoorwaarden voor het waterbeheer in de deelstroomgebieden oplevert.

De veelheid aan doelstellingen in een gebied noopt tot keuzes. Centrale vraag bij de afweging van doelen is: wat wil LNV in het gebied? Dit vraagt om een visie op het gebied vanuit een integrale benadering van de beleidsdoelstellingen. Dit geheel is een dynamisch proces, een afweging is een momentopname. Het verdient dan ook aanbeveling om deze afweging vanuit beschouwingen op de langere termijn te maken, anticiperend op de toekomstige ontwikkelingen. Met het SGR2 als uitgangspunt is aan deze aanbeveling al deels voldaan, omdat hierin wordt uitgegaan van doelen voor de langere termijn.

Doelen zijn veelal op een hoog aggregatieniveau geformuleerd: voor een landschapstype als geheel of voor landschapselementen in het algemeen, bijvoorbeeld: verbetering van milieucondities voor beken in het zandgebied. Concreet speelt bij de realisatie van deze doelen de exacte locatie van b.v. een landschapselement zoals een beek en de situatie in de omgeving daarvan een belangrijke rol in de realisatie van doelen. Zo kunnen in het deelstroomgebied specifieke regio's of locaties specifieke mogelijkheden voor realisatie van doelen bieden.

7 Literatuur

Waterbeleid voor de 21^e eeuw, Geef water de ruimte en de aandacht die het verdient, advies van de Commissie Waterbeheer 21^e eeuw, augustus 2000

Ruimte maken, ruimte delen, Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening, deel 1, 2000/2020, Ministerie van VROM, Den Haag, 2001

Concept Structuurschema Groene Ruimte 2, deel 1, versie 5 oktober 2001, Ministerie van LNV, Den Haag, 2001

Structuurschema Groene Ruimte-1, deel 4 Planologische kernbeslissing, Het landelijk gebied de moeite waard, Ministerie van LNV, Den Haag, 1995

Kiezen voor recreatie, beleidsnota Openluchtrecreatie 1991-2010, Beleidsvoornemen, Ministerie van LNV, Den Haag, 1991

Plattelandsontwikkelingsprogramma Nederland, ter invulling van de Verordening (EG) Nr. 1257/1999 van de Raad, van 17 mei 1999 zoals goedgekeurd door de Europese Commissie op 28 september 2000, Ministerie van LNV, Den Haag, 2000

Grond voor keuzen, vier perspectieven voor de landelijke gebieden in de Europese Gemeenschap, WRR, Den Haag, 1992.

Agroketens en ruimte, Buck Consultants International, in opdracht van Ministerie van LNV, Den Haag, 2001-12-11

Landbouwtelling 2000, CBS, Statline, <http://www.cbs.nl/nl/statline/index.htm>

Werkdocument sectorontwikkelingen in de land- en tuinbouw, verkenning van de ruimtevraag van de agroketens in 2020 t.b.v. SGR-2, Expertisecentrum LNV, Ede/Wageningen, 2001

Streekplan Overijssel 2000+, Provincie Overijssel, Zwolle, 2000

Waterhuishoudingsplan Overijssel 2000+, Ontwerp, water en Provincie Overijssel, Zwolle, 2000

Blauwdruk Oost-Nederland waterbouwstenen voor de inrichting van Oost-Nederland, Technisch rapport+handwijzer+bijlagen, Grontmij Advies en Techniek, Alterra, Grontmij Geogroep, Arnhem, Wageningen, Houten, maart 2001

Werkgroep Vechtvisie, De Vechtvisie: stap voor stap naar een duurzame Vecht, Arcadis Heidemij Advies, 634/OA97/7108/45545/djm 1997

Plan van aanpak Waterbeleid 21^e eeuw, stroomgebied Vecht/Zwarte Water, onderdeel regionaal watersysteem, Provincie Overijssel, Zwolle, oktober 2001

Stedelijke ontwikkelingsmogelijkheden in Twente, beoordeeld vanuit het watersysteem (SOM-kaart 2000), Waterschap Regge en Dinkel, Almelo, september 2000

Voorontwerp beheersplan, waterschap Rijn en IJssel, 2001-12-07

Ontwerp Waterbeheerplan, 2002-2005, waterschap Regge en Dinkel, Almelo, 2001-12-07

Kijk op water, ontwerp waterbeheerplan 2002-2005, waterschap Groot Salland, Zwolle, 2001-12-07

Waterbeheerplan, ontwerp, waterschap Velt en Vecht, 2001-12-07

Wateratlas van Overijssel, een handleiding voor de integratie van water met RO en milieu, 2000

De aquarel, verkennende studie ten behoeve van het waterbeleid van het Ministerie van LNV, Staring Centrum, Rapport 653, Wageningen, 1999

Bekenland in beweging, beekdallandschappen, handreiking voor een kwaliteitsimpuls, J.A. Klijn en C. Kwakernaak (red.), Wageningen, 2000

Bijlagen